

דף עבודה - שניים שהיו מהלכין, דף לב עמוד א

1. מהם 3 המקרים המופיעים במשנה?

- (א) _____
 (ב) _____
 (ג) _____

2. הגמרא מביאה, שיש תנא שאינו מסתדר עם תוכן המשנה, ושמו הוא _____

הברייתא שלנו שמקורה מן התוספתא, כותבת כך:

תוספתא מסכת בבא קמא פרק ב הלכה יא:

איסי הבבלי אומר: הרץ חייב, מפני ששינה

3. מה ההבדל בין שמו של התנא איסי בברייתא לבין שמו בתוספתא?

4. מדוע הלשון בברייתא בגמרא שונה מהלשון בתוספתא?

הרב רפאל יו"ט ליפמן בספרו שו"ת עונג יו"ט סימן ט:

"ודוקא ריץ בע"ש (בערב שבת) ביהש"מ (בין השמשות) פטור אם היזק שמצוה לרוץ כמ"ש רש"י כאדם המקבל פני מלך.

אבל ריץ למצוה אחרת כמו לקיים מצות לולב או מצה והיזיק חייב

דהתם אין העצם הריצה המצוה אעפ"י שהוא הי' צריך לרוץ לקיים המצוה שבאופן אחר לא היה יכול להשיגו אעפ"כ לא מיקרי ריצה מצוה".

5. ע"פ שו"ת עונג יום טוב, מה ההבדל בין ריצה בערב שבת בין השמשות לבין ריצה לדבר מצוה אחרת?

(א) ריצה בערב שבת בין השמשות - _____

(ב) ריצה לדבר מצוה אחרת - _____

שו"ת הרא"ש (כלל ק"א, סימן ה):

שאלה: ילמדנו רבינו: חתן שיוצא מחופתו, ודרך הוא שיוצאין עמו רעיו וקרוביו הויז לעיר, וכך עשו, שיוצאו עמו, ומהם רוכבין בסוסים ומהם בפרדים, והקדים החתן לפנייהם והיו באין אחריו, וריץ אחד בסוסו ופגע בפרד שהחתן רוכב עליה הכאה גדולה, ובא לו הפסד לחתן מהכאה זו כגון ג' מאות זהובים, שהיה הפרד מכותי, וכך העידו העדים. וטוען המזיק, שמאחר שבר"ה = שברשות הרבים = היה, שכל העולם רשאים ללכת בו, אינו חייב לשלם, שהיה לו לשמור עצמו. למאי מדמינן ליה, מאחר שהוא הכהו בסוס, כמו הציו הוא, או לרגל מדמינן ליה, מאחר שנעשה בשבילת האוכף; או נאמר: מאחר שכחו מעורב בו, שרגלו של אדם הולך בשבילת האוכף, כאלו עשאו הוא בעצמו; ואף על פי שהיה אנוס, תחלתו בפשיעה היה.

תשובה: מה שטוען המזיק שהוא פטור, לפי שהיה בר"ה = ברשות הרבים =, והיה לו רשות לרוץ, והיה לו לניזק לשמור עצמו, לאו מענה היא, שאין לו לרוץ ברשות הרבים, אפילו אדם ברגליו, אלא כדי שיכול לעמוד כשירצה. כדאיתא בב"ק (לב א): תניא: איסי בן יהודה אומר: ריץ חייב, מפני שהוא משנה; ופסק ר"י הלכה כאיסי בן יהודה. כ"ש הרוכב על סוס, שאין לו רשות [לרוץ] במקום שבני אדם רוכבין, שמא לא יוכל לעמוד כשירצה, ופושע הוא. ומזיק בגופו הוא, כיון שהוא רוכב על בהמה והיזק בגוף הבהמה, או באוכף שעליה, כמזיק בגופו דמי

6. ע"פ הרא"ש :

- (א) ע"פ הרא"ש, מותר לאדם לרוץ ברשות הרבים, בתנאי ש _____
(ב) כמי נפסקה ההלכה? _____
(ג) האם מותר לרוץ ברגל במקום שבו יש בני שרוכבים על בהמות? _____
(ד) מדין איזה אב נזק, חייב הרץ? _____

7. איזה אמורא בגמרא פסק כאיסי בן יהודה? _____

8. הסבר את דברי ר' יוחנן "הלכה כסתם משנה": _____

9. הסבר את המושגים הבאים :

- א. הא תו למה לי- _____
ב. מדקתני (מכמה צירופים מורכבת מילה זו?)- _____
ג. בד"א, הכי קאמר _____

10. כיצד הגמרא מוכיחה מן המקרים במשנה, מדוע המשנה מדברת דווקא בערב שבת בין השמשות? _____

השיטה מקובצת הביא בשם אחד הראשונים, הרב יהונתן, את הטעם מדוע רבי יהודה פטר את מי שרץ בערב שבת בין השמשות:

- והכי פירושו אף על גב דמי שהוא רץ ברשות הרבים נראה משונה דאין דרך לרוץ ואם פגע והזיק רץ במהלך,
- דינא הוא שיהיה חייב לשלם כוליה נזק, דאדם מועד לעולם
- אבל כיון שהוא ערב שבת דאדם טרוד לקנות צרכי שבת או לקנות שמן לנר של שבת דרך הוא למי שהוא בן ברית לרוץ
- על כן אם הזיק זה את זה נפטר שהרי יש לו רשות לרוץ בדרך
- ועל הניזק היה להרחיק את עצמו

11. מדין איזה אב נזק חייב מי שרץ בערב שבת בין השמשות? _____
12. מדוע מי שרץ פטור, וכי הוא לא יכול היה להסתכל בדרכו? _____
13. מי צריך להרחיק את עצמו מהנזק- המזיק או הניזק? _____

פסיקת ההלכה:

השו"ע (חו"מ שעט, ח),
היה אחד רץ ואחד מהלך, והזוק המהלך ברץ, חייב, מפני שרץ שלא ברשות.
בד"א, בחול.
אבל בע"ש בין השמשות, פטור, מפני שרץ ברשות.
הרמ"א: (ודוקא בסתם, דתלינן דרץ לצורך שבת.
אבל אם ידוע שאינו רץ אלא לשאר חפציו, ולא שייכא ביה צורך שבת, חייב כמו בחול) (ר"ן פרק המניח).

14. ע"פ הרמ"א מתי חייב ומתי פטור, מי שרץ ברה"ר? _____

רשות מצווה בריצה בערב שבת בין השמשות:

עיינ בדבריו של רש"י בסוגיה המקבילה במסכת שבת קי"ט עמוד א

בואי כלה – הכי קרי ליה לשבתת שבת, מתוך חזיונות

15. מדוע אומרים לשבת "בואי כלה" ע"פ דברי רש"י?

עיון בדברי האור זרוע (ג, קסד בבא קמא)

בע"ש מאי ברשות איכא? כדר' חנינא דאמר בא ונצא לקראת (שבת) כלה מלכה. פירש רש"י ז"ל כאדם המקבל פני מלך כן צריך אדם לרוץ ולתקן כל צורכי שבת.

ויש לי ללמוד מדבריו דלאו דוקא ביה"ש אלא משעה שמתחילין לתקן כל צורכי שבת לאפות ולבשל ולצלוחות הוי רץ ברשות דהיינו מהצות היום ולמעלה שמתחיל היום להעריב הוי רץ ברשות

16. ע"פ דברי רש"י שמובאים כאן באור זרוע, מדוע ר' חנינא אומר משווה את השבת למלכה?

17. ע"פ פסיקת האור זרוע, ממתי יש את ה"פטור" של מי שרץ בערב שבת בין השמשות?

מי היה האור זרוע?

ר' יצחק ב"ר משה מהעיר וינה [אוסטריה] נולד בערך בשנת ד"א תתק"מ [1180], ונפטר שם בערך בשנת ה"א י' [1250]. היה תלמיד הראב"ה ועוד אחרים מגדולי בעלי התוספות שבאשכנז, ורבים של המהר"ם מרוטנבורג ושל עוד מאחרוני בעלי התוספות. הוא מפורסם על - שם ספרו 'אור זרוע', אחד מספרי הפסיקה החשובים שנכתבו בידי ראשוני אשכנז. הספר מכיל פסקים, פירושים ותשובות לפי נושאים, בערך לפי סדר המסכתות

18. מהו שמו של "האור זרוע"?

19. היכן הוא נולד?

20. האור זרוע חי בתקופת האמוראים גאונים וראשוניים ואחרונים

21. תלמידו הגדול היה ה

מהו המקור המנהג לרקוד בקבלת שבת?

אם נעיינ בדבריו של רבנו חננאל, אשר חי בסוף תקופת הגאונים, נראה שהוא מוסיף שתי מילים לגמרא:

כר' חנינא דהוה מרקד ואזיל ואמר בואו ונצא לקראת כלה

מרקד ואזיל- רוקד והולך. כלומר ע"פ רבנו חננאל מצינו שיש מקור למנהג לרקוד בערב שבת בין השמשות לכבוד קבלת השבת.